

erden dit boek en verklaarden tot een feministisch manifest, een Emecheta nog steeds af-t. Sinds 1984 bezocht ze verschillende landen om over 'De arrogantie het Westen in cultuur en literatuur' te spreken.

Emecheta werd tijdens de Tweede Wereldoorlog - jaar, maand noch dag - geboren. Haar ontwikkeling als schrijfster heeft zij in de roman *Als tweederangs burger*, in 1981 in de aanse Bibliotheek verschenen, elegend. In deze autobiografische roman spelen achter haar persoonlijke ervaringen de sociaal-culturele conflicten tussen blank en zwart in Engeland een belangrijke rol. Thema's die in haar romans steeds terugkeren zijn: de spanning tussen tradities en moderne tijden. In *Als een tweederangs burger* een Ibo-meisje van het platteland naar school. Ze trouwt, krijgt kinderen en een baan aan de Amerikaanse ambassade, waardoor haar man studie naar Engeland kan. Kort thereafter voegt zij zich bij haar man. Hij rijdt spoedig een baan, raakt weer ziek, de studie van echtgenoot Francis wordt niet, Adah (Emecheta dus) wordt door Yoruba's en Hausa's (landstammen) geaccepteerd. Op zoek naar een nieuwe woning worden zij vanwege hun kleur geweigerd. Ze begint te schrijven. Francis ontdekt dat en verbrandt het manuscript. De rest van het verhaal is ondertussen bekend. Buchi Emecheta is een gevierde schrijfster geworden, de bekendste vrouwelijke Afrikaanse auteur.

Haar eerste boek bezorgde de Nigese in Europa het stigma van feminisme. Ze is daar nog altijd nijdig over. 'Het boek,' zegt zij, 'is niet anti-man. Het verkis door de feministen niet goed en of anders niet begrepen. Het grootste probleem voor het paar was het racisme en niet seksisme zoals de Europese feministen wilden zien. Bij elk view of lezing kan ik herhalen dat de zwarte vrouwen in Europa seksisme geen hoofdprobleem is, dat het probleem de kwelling is.'

ernij

dat ik in 1981 naar Nigeria terugidentificeerde ik mij met de bekende Europese feministen, maar bij mijnkomst in mijn geboorteland, na een reis van ruim achttien jaar in Europa, realiseerde ik mij dat wij nog gereed waren voor een dergelijk feminisme. Onze mannen zijn nog vrij. Hoe kan je gaan redetwisten met iemand die nog slaaf is. Kan je bij de reed naar Zuid-Afrika gaan en er feminisme prediken als je zoon op vijftiende wordt meegenomen om mijnen te werken! Kan je aan zo'n verhaal vertellen dat hij vrij moet willen als hij zelf nog in slavernij leeft? Dat lot van Afrika ligt Buchi Emecheta aan het hart. Zij heeft uitgegeven ideeën over hoe de toekomst van het continent kan worden verbeterd. Het is nu aan ons en speciaal de vrouwen om alles weer onder controle te nemen. Wij vrouwen moeten het als een strijd nemen. Dat is nu hoofdzaak. Wij hebben nu macht, geld en de capaciteit om het land weer op te bouwen. Wij kunnen de buitenlanders niet blijde maken de schuld geven. Na *The Slave girl* ik buitenlanders niet langer de schuld; het was het einde van mijn trauma. Als je steeds toegeeft

EN DE ARROGANTIE VAN HET WESTEN

LUCIA NANKOE/MARCEL WELTAK

Is het tegenwoordig nog verantwoord om een zwaarbeladen begrip als slavernij te hanteren?

'Ja, zeker. Ik denk aan Afrika en de gehele Derde Wereld, want de toestand is in principe overal hetzelfde. In bepaalde streken zijn de omstandigheden enigszins anders. In Zuid-Afrika is er met de Apartheid zelfs sprake van een fysieke slavernij terwijl in West-Afrika meer een culturele verslaving gaande is.'

Als wij naar de vele Afrikaanse schrijvers kijken die in Europa worden gelezen, muziek- en balletgroepen die regelmatig overkomen, zou juist een tegengestelde conclusie kunnen worden getrokken: Europa is in de ban van Afrika. Hebt u een verklaring voor dat verschijnsel?

'In Europa hebben ze niets meer over. De wetenschap zit aan haar top en daarom willen de mensen in de tijd terug en met name naar Afrika om te weten hoe het leven eruit kan zien. Wij kunnen de mensen nog verhalen vertellen op een humanere manier, waardoor zij die meebekomen. Moderne literatuur komt, heb ik de indruk, momenteel slechts uit de Derde Wereld. Een van de beste Afrikaanse auteurs, Wole Soyinka (net als ik uit Nigeria afkomstig), schrijft naast romans ook veel voor theater en radio in Engeland. De andere belangrijkste schrijvers in Engeland komen uit Azië (Rushdie) en het Caribisch gebied (Naipaul). In de verschillende Derde Wereld-landen zijn er nog schrijvers van formaat zoals mijn landgenote Flora Nwapa, die hier onbekend zijn. Naast het schrijven moet je echter ook kunnen uitvoeren om gelezen te worden. Het gevaar in Europa is echter dat je na te hebben gepubliceerd voor lezingen wordt gevraagd - als het zwarte paradigma - en niet meer aan schrijven toekomt. Het beste voorbeeld hiervan is onze nestor-auteur Chinua Achebe.'

Toch spreekt Emecheta zelf regelma-

de studie Engelse letteren. Grinnikend vertelde ze hoe moeilijk men het in Engeland heeft deze literatuur ergens onder te brengen. 'Vroeger noemden zij het Afrikaanse literatuur, later werd het Commonwealth literature en tegenwoordig hebben zij het over moderne literatuur. De naamgeving is hun zaak. Als deze Derde Wereld-literatuur uiteindelijk maar bestudeerd wordt.'

Al sinds geruime tijd houdt Emecheta zich bovendien met uitgeven bezig. 'Mijn boeken werden steeds weer met omslagen van zwol kijkende zwarten uitgebracht. Dat wilde ik niet meer en daarom stapte ik naar de bank. Ik vraag nu een lening aan en breng zelf de gebonden editie uit. De rechten voor de paperback verkoop ik, maar ik bepaal wel het omslag daarvan. Uitgevers denken vaak slechts aan veel verkopen en winst maken, maar vergeten dat een jaar werk van een auteur zo de mist ingaat. Ik ben van plan andere zwarte boeken, niet alleen boeken van zwarten maar ook van blanken over zwarten, uit te geven. Tijdens mijn Calabar-periode zag ik hoeveel talent verspild wordt omdat er geen uitgevers voor zwarten zijn. Een ander voorbeeld van brain-wash.'

Ravage

'Jomo Kenyatta heeft ooit gezegd dat voor de blanken kwamen het land van de Afrikanen was. Toen de blanken er waren, leerden zij ons bidden met de ogen dicht en de bijbel in de hand. Toen wij uitgebeden waren en de ogen weer mochten openen, hadden wij nog steeds de bijbel in de hand maar zij ondertussen het land.'

Die uitspraak dateert uit de jaren zestig. Is de situatie in Afrika de afgelopen decennia niet aanmerkelijk verbeterd?

'Nee, en daar gaat mijn laatste boek

gemeenschappen deden het vroeger voor Afrikaanse begrippen tamelijk goed. Na de komst van de blanken verdwenen deze. Bij het uitbreken van de volgende droogte, een verschijnsel waar Afrikanen generaties lang wel mee konden omgaan, stierven zij bij bosjes. Wat ze generaties lang hadden gecultiveerd werd hun afgepakt. Aan het eind van het Shavi-verhaal verzamelt de oude vrouw iedereen en zegt: "Laten wij opnieuw beginnen. Ons vroegere land bestaat niet meer omdat wij mannen hebben binnengelaten die ons hebben verkracht. Laten wij een nieuwe Shavi beginnen." De strekking van Kenyatta's uitspraak is ook op dit verhaal van toepassing.'

Het lijkt dat de Europese landen niets hebben geleerd van de ravage die zij tijdens de koloniale periode hebben aangericht. Buchi Emecheta meent dat de zwarten al vierhonderd jaar Engeland hebben helpen opbouwen. 'Mijn vader is in Burma gestorven, niet voor Nigeria maar voor Engeland. Als ik dan weer eens "Go back nigger" te horen krijg, vertel ik dat ik meer recht op het land heb, aangezien mijn vaders bloed ervoor heeft gevloeid. Wij pikken het niet langer gevraagd te worden op te rotten, want toen ze ons nodig hadden om in de bussen te werken - "willing hands" werden wij genoemd omdat we voor de Commonwealth kwamen werken - waren wij welkom.'

In Europa bent u de bekendste en meest gelezen Afrikaanse schrijfster. Wordt u ook in de Afrikaanse landen zelf gelezen?

'In Kano, de tweede stad van Nigeria, ontdekte ik een marktkoopman die *The Slave girl* verkocht. Er is een grote vraag naar mijn boeken. Ze kunnen niet voldoende worden geïmporteerd en als gevolg van die schaarste bestaat er nu een zwarte markt voor ze. Van al mijn boeken zijn er tegenwoordig roofdrukken. Werkloze leraren maken gestencilde kopieën om die voor 1 naira te verkopen. Het is fijn te weten dat er gelezen wordt, en over die rechten maak ik mij niet druk. In Zuid-Afrika worden mijn boeken nu ook gelezen. Toestemming voor publicatie daar geven, was moeilijk, maar het moest. Als ze de boeken niet lezen, ontdekken ze evenmin dat er buiten Zuid-Afrika zwarten zijn die iets in de wereld bereiken.'

Er is wel eens gesteld dat de literaire 'boom' in Nigeria een gevolg is van de Onitsha markt-literatuur. In de marktstad Onitsha werden eenvoudige boekjes in hoge oplagen verkocht.

'Onitsha ligt in het Ibo-gebied. Flora Nwapa, Chinua Achebe en ik komen uit die streek. Soyinka en Amos Tutuola zijn Yoruba. Onitsha heeft ons misschien op weg geholpen maar het is onzin te stellen dat de literaire explosie een gevolg van die goedkope boekjes is. Studenten van de Soka-universiteit hebben zichzelf tot schrijven aangezet. Door Onitsha bereikte die literatuur wel de basis, zoals vroeger de verhalenvertellers die langs kwamen. In het Hausa-gebied heb je nog vrouwen die tegen betaling een verhaal vertellen. De wijze van vertellen is belangrijk.'

Bent u van plan ooit nog een boek in het Ibo te schrijven?

'Ik kan alleen Engels schrijven. Het is een fout in onze opvoeding dat wij in het Engels werden onderwezen. De Ibo's stuurden hun kinderen naar christelijke scholen. Ik spreek vier Nigeraanse talen, maar ik kan ze niet schrijven. Wel zou ik graag mijn boeken, en dan als eerste *De prijs van de bruid* in